

Лабораторна робота № 7

Тема: Вивчення властивостей основних форм азотних добрив за зразками. Розпізнавання азотних добрив за допомогою якісних реакцій. Ознайомлення з вимогами стандартів на азотні добрива.

Мета. Навчитись розпізнавати добрива за зовнішнім виглядом і якісними реакціями.

Матеріали та обладнання: набори мінеральних добрив, штатив з пробірками, спиртівка, шпатель, металеві ложки, щипці, деревне вугілля, лакмусовий папір чи універсальний індикатор.

Методичні вказівки

Добрива розпізнають за зовнішнім виглядом, розчинністю у воді та уточнюють хімічними реакціями.

Добрива бувають: кристалічні та аморфні (порошковидні).

До кристалічних належать всі азотні добрива (за винятком ціанаміду кальцію) і калійні (за винятком калімагу та золи). Кристалічні добрива добре розчинні у воді.

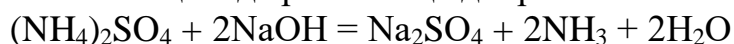
Аморфний стан характерний для фосфорних і вапнистих добрив, а також калімагу і ціанаміду кальцію. Аморфні добрива слабозчинні у воді або зовсім нерозчинні. Таким чином, за розчинністю у воді всі мінеральні добрива можна поділити на дві групи: азотні і калійні – одна група, фосфорні і вапнисті – друга. Необхідно знати, що всі селітри спалахують на розжареному вугіллі. З них – аміачна селітра згорає безколірним полум'ям (а іноді тільки плавиться, шипить) і виділяє білий дим з запахом аміаку. Натрієва селітра спалахує і швидко згорає жовто-оранжевим полум'ям. Калійна селітра спалахує і швидко згорає фіолетовим полум'ям. Аміак у азотних добривах визначають за реакцією з лугом - при цьому виділяється NH_3 і відчувається його запах. Натрієва і калієва селітри не дають цієї реакції. Сечовина ($\text{CO}(\text{NH}_2)_2$) на розжареному вугіллі плавиться з виділенням аміаку. Калійні добрива на розжареному вугіллі потріскуються.

Хід аналізу

1. Уважно розглянути зразок добрив, встановити стан (будову) добрива (аморфний, кристалічний), колір і запах.
2. Для встановлення **розчинності добрива** у воді перенести в пробірку 2 г добрива, долити 20 мл дистильованої води. Вміст добре збовтати.
3. Для встановлення **реакції добрива** в 2 пробірки взяти по 2мл розчину добрива і додати в одну пробірку декілька крапель фенолфталеїну (або шматочок червоного лакмусового паперу), в другу – синього лакмусового паперу.

Реакція на амоній NH_4^+

Набрати в пробірку 1 - 2 г добрива і прилити 2 - 3 мл 10 % лугу (NaOH або KOH), потім все це підігріти. Якщо добриво містить амоній, то виділяється запах аміаку.

Розчинити 1-2 г добрива в дистильованій воді, потім до прозорого розчину додати кілька крапель реактиву Несслера. Якщо добриво містить NH_4^+ буде жовтий колір, або жовто-бурий осад.

Реакція на нітрати NO³⁻

Розчинити в дистильованій воді 1 - 2 г добрива. До розчину прилити невелику кількість насиченого розчину FeSO₄ так, щоб рідина не змішувалась, потім нахилити пробірку, і по стінці прилити 2 - 3 мл H₂SO₄. Якщо є NO³⁻ на межі 2-х розчинів утворюється темно-буре кільце.

Реакція на натрій Na⁺

Розчинити 1 - 2 г добрива в дистильованій воді і прилити 1 - 2 мл насиченого розчину піросурм'яного калію K₂H₂Sb₂O₇, потираючи скляною паличкою стінки пробірки. За наявності Na випадає білий осад Na₂H₂Sb₂O₇ за реакцією

$$2\text{NaNO}_3 + 2\text{K}_2\text{H}_2\text{Sb}_2\text{O}_7 = 2\text{Na}_2\text{H}_2\text{Sb}_2\text{O}_7 + 2\text{KNO}_3$$

Реакція на калій K⁺

Розчинити у воді 1 - 2 г добрива, розлити у дві пробірки, в одній пробірці перевірити наявність NH₃ за допомогою реактива Несслера, за відсутності NH₃ в другу пробірку прилити розчин натрій гексанітрокобальтат Na₃[Co(NO₂)₆], якщо є K⁺ випадає жовтий осад K₂Na[Co(NO₂)₆].

Реакція на кальцій Ca²⁺

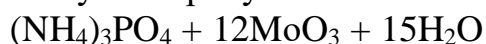
Розчинити у воді 1 - 2 г добрива. До прозорого розчину прилити 1-2 краплі 10 % розчину CH₃COOH і 3 - 5 мл насиченого розчину щавлевого амонію (NH₄)₂C₂O₄. За наявності Ca²⁺ утворюється білий осад.

Реакція на сульфати SO₄²⁻

Розчинити у воді 1 - 2 г добрива і прибавити невелику кількість 10 % розчину BaCl₂. За наявності SO₄²⁻ утворюється білий осад BaSO₄, який не розчиняється в CH₃COOH.

Реакція на фосфати PO₄³⁻

1-2 г добрива розчинити в 10 % розчині HNO₃. Додати 2-3 краплі HNO₃ конц. і прилити 2 - 3 мл 10 % розчину молібдату амонію (NH₄)₆Mo₇O₂₄. Жовтий осад вказує на присутність іонів PO₄³⁻.

Реакція на хлориди Cl

Розчинити 1 - 2 г добрива, підкислити 2-3 краплями 10% розчину HNO₃, додати невелику кількість 2 % розчину AgNO₃. За наявності Cl утворюється білий осад з голубуватим відтінком AgCl.

Реакція на карбонати CO₃²⁻

До невеликої кількості добрива прилити декілька крапель 10 % розчину HCl. За наявності карбонатів проходить скипання і виділення CO₂.